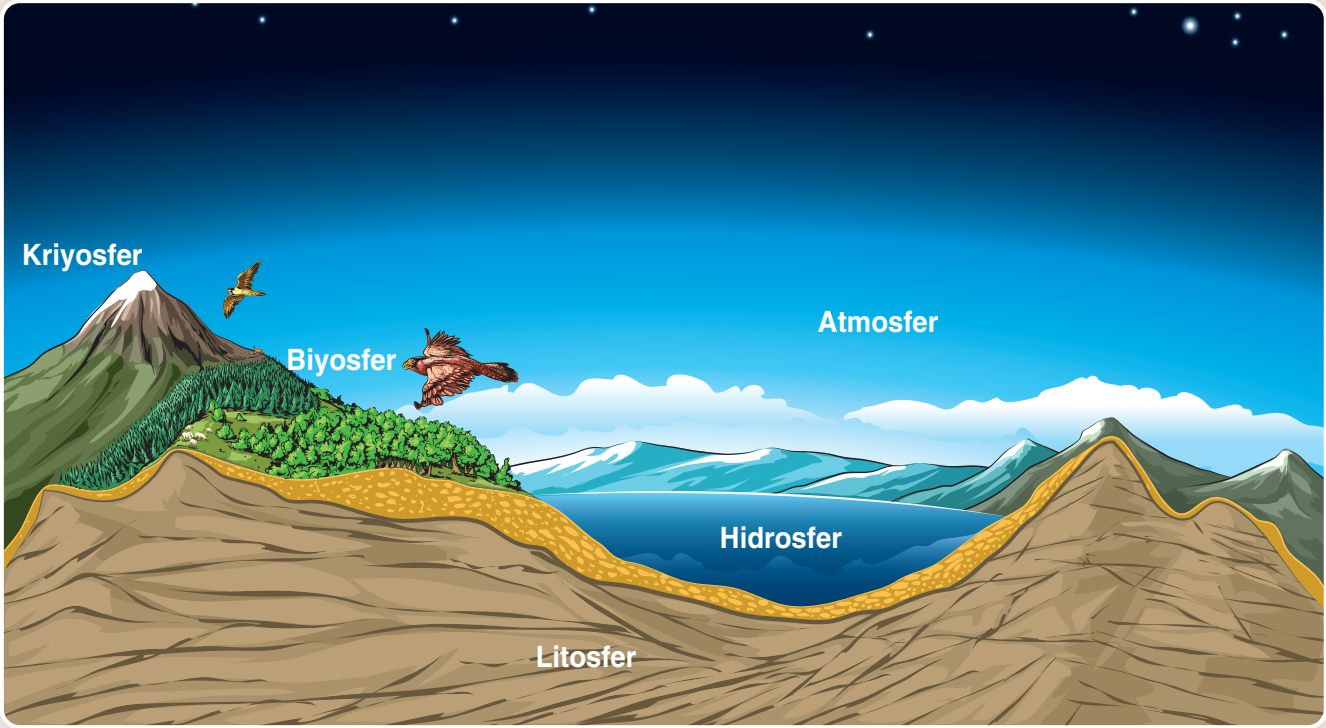

Tema	Coğrafyanın Doğası	
Konu	Doğa ve İnsan Etkileşimi	
Öğrencinin Adı Soyadı:	Sınıf:	No:

**ANAHTAR
KAVRAMLAR**

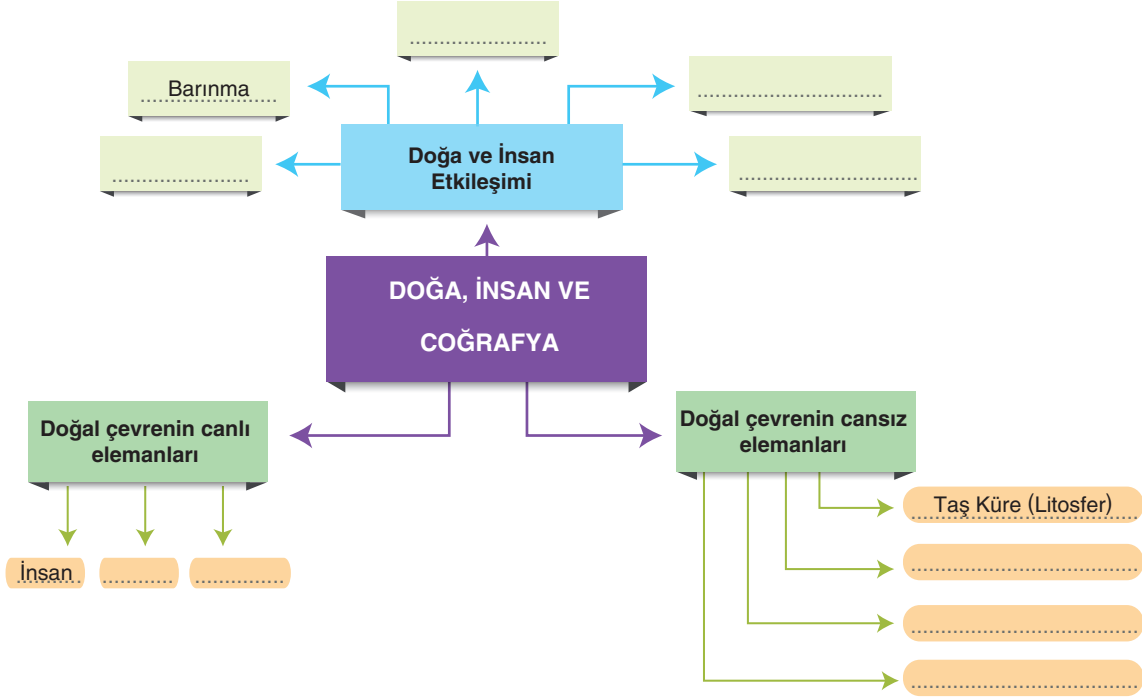
Beşerî coğrafya, beşeri ortam, buz küre (kyrosfer), coğrafya, coğrafi bakış, coğrafi ortam, doğal ortam, fiziki coğrafya, hava küre (atmosfer), su küre (hidrosfer), taş küre (litosfer), yaşam küre (biyosfer)

ÖN BİLGİLER

- Yer çekiminin etkisiyle oluşan ve Dünya'yı saran gaz küreye **atmosfer** denir. Atmosfer çeşitli gazların karışımından oluşur.
- Atmosfer içerisinde oluşan yağış, kuraklık, şiddetli rüzgâr ve fırtınalar, don olayları, sıcaklık ve kuraklık şartları yaşamı temelden etkiler.
- Dünya'nın dış kısmını kaplayan katılaşmış parçaya **litosfer** denir. Litosfer kayalardan oluşur.
- Litosfer üzerinde dağlar, ovalar, platolar veya vadiler gibi yer şekilleri görülür.
- Litosferin çukur sahalarını dolduran sulara **hidrosfer** denir. Su canlı yaşamı için vazgeçilmez bir unsurdur.
- Hidrosfer içerisinde yeraltı suları, akarsular, göller, denizler ve okyanuslar bulunur.
- Atmosfer, litosfer ve hidrosferin birbirine yaklaştığı alanda yer alan ve canlıların yaşadığı ortama **biyosfer** denir.
- Biyosfer bitkiler ve hayvanlardan oluşmaktadır. İnsan da biyosferin bir parçasıdır.
- Buzullar, donmuş topraklar ve sürekli karla kaplı alanlar **kriyosfer** içinde yer alır.

ZİHİN
HARİTASI

Aşağıda verilen zihin haritasındaki boş bırakılan alanları doldurunuz.

FRAYER
DİYAGRAMI

Aşağıda verilen diyagramdaki örnek ve örnek olmayan alanları doldurunuz.

Tanım

Çevrede kendiliğinden var olan ve insan eliyle oluşmamış varlıklara **doğal unsur** denir.

Özgün sembol

Fethiye - Ölüdeniz Lagünü

Doğal Unurlar

Örnek

- Dağ
-
-
-

Örnek olmayan

- Baraj
-
-
-

Doğa ve İnsan Etkileşimi

ANLAM ÇÖZÜMLEME TABLOSU

Aşağıda verilen anlam çözümleme tablosundaki kavramları doğal unsurlarla eşleştiriniz.

Doğal Unsur	Atmosfer	Litosfer	Hidrosfer	Biyosfer	Kriyosfer
Orman					
Bulut					
Yağmur	✓				
Ağaç					
Vadi					
Nehir					
Takke buzulu					
Ova					
Sis					
Göl					
Mağara					
Donmuş toprak					

YAPILANDIRILMIŞ GRİD

Kutucuk numaralarını kullanarak aşağıdaki soruları yanıtlayınız.

1 Ekvatorial bölgede insanların yıl boyunca ince kıyafetler giymesi

2 İstanbul Boğazı'nın altından Marmaray ile ulaşımın sağlanması

3 İç Anadolu'da yakacak temini için ormanların tahrip edilmesi

4 Antalya'da deniz turizm mevsiminin uzun olması

5 Yatağan çevresinde termik santrale bağlı olarak hava kirliliğinin artması

6 Hatay-Kahramanmaraş depreminden sonra insanların güvenli şehirlere göç etmesi

7 Ortadoğu ile Avrupa arasında petrol taşıma mesafenini kısaltmak için Süveyş Kanalı'nın açılması

8 Konya Ovası'nda iklim koşullarına bağlı olarak buğday tarımının yaygın olması

9 Karadeniz kıyılarında orman alanlarının geniş olmasına bağlı olarak ahşap meskenlerin yaygın olması

I. Yukarıda verilenlerden hangileri doğanın insana etkisine örnek gösterilir?

.....,,,,

II. Yukarıda verilenlerden hangileri insanın doğaya etkisine örnek gösterilir?

.....,,,,

ACIK UÇLU
SORULAR

Aşağıda verilen soruları cevaplayınız.

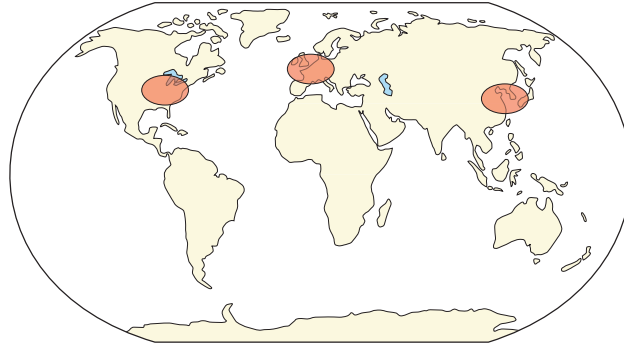
1. Ekvatorial bölge ile kutuplara yakın alanlarda yaşayan insanlar farklı kıyafetler tercih eder.

Bu farklılığın nedenini açıklayınız.

2. Canlıların yaşamlarını sürdürdüğü ve cansız varlıkların da bulunduğu doğal ortama biyosfer denir.

Biyosferde bulunan canlı unsurlara örnekler veriniz.

3.

Haritada taranarak gösterilen alanlarda insanların doğal çevre üzerinde baskın olma nedenlerini yazınız.

4. 1998 yılında Orta Amerika ülkesi olan Honduras'ta meydana gelen kasırga sonrası çok büyük sel ve taşkınlar yaşanmıştır.

Bu olaylar dört doğal ortamdan hangileri içinde gerçekleşmiştir?

Doğa ve İnsan Etkileşimi

1. Yeryüzünün doğal koşulları tekdüze değildir. Bölgeden bölgeye büyük farklılıklar görülür. Yer şekillerinin engebeli ve yüksek olduğu, iklimin aşırı kurak ya da aşırı nemli olduğu yerlerde doğal çevre insan faaliyetlerini sınırlandırır. Ancak insanoğlu bilgi birikimi ve sahip olduğu teknolojik olanakları arttıkça doğanın olumsuzluklarının önüne geçerek, bu alanları kullanıma açar.

Aşağıda verilen örneklerin hangisi insanoğlunun teknolojik olanakları kullanarak aştığı sınırlamalara örnek gösterilemez?

- A) Güneydoğu Asya'daki Muson iklimi bölgelerinde pirinç tarımı yapılması
- B) İsviçre'de Alp Dağları içerisinde demir yolu ve kara yolu ulaşım sistemlerinin gelişmesi
- C) Hollanda'nın polder bölgelerinde tarımsal üretim yapması
- D) İstanbul'un iki yakasının Marmaray ve Avrasya tünelleriyle birbirine bağlanması
- E) Fransa ve İngiltere'nin Manş Tüneli ile birbirine bağlanması

2. Yeryüzünde doğanın insana sunduğu olanaklar farklılık gösterir.

- I. Batı Avrupa ülkelerinin endüstride gelişmiş olması
- II. Orta Doğu'da zengin petrol yataklarının bulunması
- III. Güney Amerika kıyılarında hem tarım yapmaya hem de ormancılığa uygun arazilerin bulunması
- IV. Avrupa kıtasında göçmen nüfusun oldukça fazla olması

Yukarıda verilenlerden hangileri bu farklılığı kanıtlamada kullanılabilir?

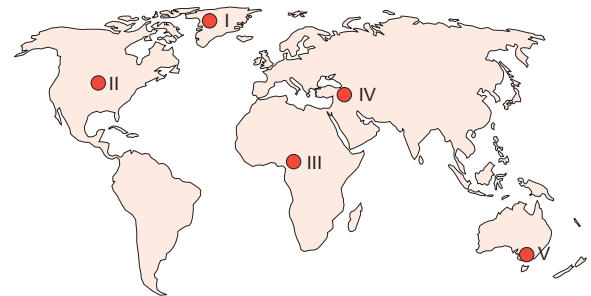
- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

3. Doğada insan etkisi olmayan her olay ve olgu doğal olay olarak adlandırılır. İnsan ve doğa arasında karşılıklı bir etkileşim olduğu gibi doğal unsurlar arasında da bir etkileşim vardır.

Aşağıda verilenlerin hangisi doğal unsurlar arasındaki etkileşime örnek verilemez?

- A) Avustralya'da 2020 yılında başlayan ve dört ay söndürülemeyen orman yangınlarında binlerce hayvanın yaşamını kaybetmesi
- B) Endonezya'da 2011 yılında meydana gelen deprem sonrasında oluşan tsunaminin kıyı şeridini değiştirmesi
- C) Hindistan'da muson yağışlarına bağlı olarak haziran ve temmuz aylarında yaşanan heyelanlarda artış görülmesi
- D) Küresel ısınmaya bağlı olarak kutuplardaki buzulların erimesiyle Hint Okyanusu'ndaki Maldiv Adaları'nın deniz istilası tehdidi yaşaması
- E) Savanlar bölgesinde yaz yağışlarına bağlı olarak hayvan sürülerinin kuzey-güney doğrultusunda göç etmesi

4. İklim koşulları insanın giyinme ve beslenme koşullarını kontrol eden en önemli faktördür.

Haritada gösterilen alanların hangilerinde yıl içinde giysi değiştirme ihtiyacı daha azdır?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve IV
- D) III ve IV
- E) IV ve V

5. Teknolojik gelişmenin yetersiz olduğu alanlarda doğal çevrenin insan yaşamı üzerindeki etkisi fazladır.

Aşağıda verilen bölgelerin hangisinde insanlar doğal çevre şartlarının olumsuzluklarından gelişmiş teknoloji sayesinde daha az etkilenir?

- A) Kuzey Afrika
B) Gine körfezi
C) Kongo Havzası
D) Orta Asya
E) Batı Avrupa

6. Coğrafya yeryüzünde meydana gelen doğal olayları ve bunların insan yaşamına etkilerini sorgularken insanın doğa üzerindeki etkilerini de ele alır. İnsanların bazı faaliyetleri doğanın etkisinde iken, bazı faaliyetlerini sürdürürken doğada bazı değişiklikler yapar.

Aşağıdakilerden hangisi etkinliklerini sürdürürken insanın doğada yaptığı değişikliklerden biri değildir?

- A) Suyun depolanması için barajlar yapılması
B) Engebeli alanlarda tünel, viyadük köprüler yapılması
C) Bataklıkların tarım alanlarına dönüştürülmesi
D) Sulama kanalları inşa edilmesi
E) Yeni kıtaların keşfi ve yerleşmeye açılması

7. Doğal çevre ve insan karşılıklı etkileşim içindedir.

Aşağıdakilerden hangisi insanın doğal çevre üzerindeki etkisine örnek gösterilebilir?

- A) Kuzey Anadolu Dağları'nın uzanış doğrultusunun iç kesimlerle ulaşımı zorlaştırması
B) İç bölgelerde kırsal yapılarda kerpiç malzeme kullanılması
C) Ege kıyılarında tarımsal üretimin delta ovalarında toplanması
D) Erzurum Kars Platosu'nda verimli topraklara rağmen tarımsal üretimin az olması
E) Ovit Dağı Tüneli'nin tamamlanması ile ulaşım süresinin kısılması

8. • İlk medeniyetler ılıman iklim koşullarının olduğu Orta Kuşak'ta kurulmuştur.
• Volkanik arazilerin çevresi verimli topraklara sahip olduğu için yerleşim alanı olarak daha fazla tercih edilmiştir.
• Ormanlık alanların bulunduğu yerlerde insanlar evlerini ahşap malzeme kullanarak yapmışlardır.

Yukarıdaki verilen durumlar incelendiğinde;

- I. İnsanlar doğal çevre koşullarından etkilenmiştir.
II. İnsanlar doğal çevreyi değiştirmişlerdir.
III. İnsanlar doğal çevre koşulları ile uyumlu bir şekilde yaşamışlardır.

ifadelerinden hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

9. Doğayı oluşturan ortamların birbirleriyle etkileşimi doğal ortamı meydana getirir.

Aşağıdakilerden hangisi doğal ortamı oluşturan unsurlardan biri değildir?

- A) Atmosfer B) Litosfer C) Astenosfer
D) Biyosfer E) Hidrosfer

10. Sanayi ve teknolojinin geliştiği alanlarda doğal çevrenin insan faaliyetleri üzerindeki etkisi daha sınırlıdır.

Yukarıdaki haritada numaralandırılan alanların hangisinde doğal şartların insan faaliyetleri üzerindeki etkisi daha fazladır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

Doğa ve İnsan Etkileşimi

11. Aşağıdakilerden hangisi insanın doğal çevreyi ihtiyaçları doğrultusunda değiştirmesine örnek olarak verilemez?

- A) Konya Beyşehir Gölü'nün milli park ilan edilmesi
- B) Kocaeli Dilovası'nda sanayi tesisi açılması
- C) İstanbul'da Avrupa ve Asya'yı birbirine bağlanan Marmaray'ın inşa edilmesi
- D) Denizin doldurması ile Ordu - Giresun Havaalanı'nın inşa edilmesi
- E) Akarsular üzerine barajlar yapılarak elektrik üretilmesi

12. Kuzey Kutup Dairesi'ne yakın yerlerde yaşayan insanlar iglo adı verilen buzdan evlerde yaşamış balıkçılık faaliyetleri ile uğraşmışlardır. Mezopotamya'da ise evler genellikle kerpiçten yapılmış, tarım önemli bir geçim kaynağı olmuştur.

Parçadaki bilgilere bakılarak,

- I. Doğal çevre insanın yaptığı faaliyetler üzerinde belirleyicidir.
- II. İnsanlar doğal çevrenin imkanlarından yararlanır.
- III. İnsanlar doğal çevreyi kendi ihtiyaçları doğrultusunda değiştirmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) II ve III

13. Doğal şartlara bağlı olarak insanlar yaşadığı alanda kolaylıkla ulaşabileceği, o alana uygun ekonomik faaliyetlere yönelir. Bu bağlamda insanlar yaptığı ekonomik faaliyetlerde doğadan etkilenir.

Aşağıdaki ekonomik faaliyetlerden hangisi "Doğa insanı etkiler." yargısına uygun değildir?

- A) Norveç'te yapılan balıkçılık faaliyetleri
- B) Batı Avrupa'da yapılan sanayi faaliyetleri
- C) Brezilya'da yapılan ormancılık faaliyetleri
- D) Hindistan'da yapılan pirinç tarımı
- E) Moğalistan'da yapılan küçükbaş hayvancılık faaliyetleri

14. Eskimolar yaşadıkları yerlerde tarım imkânları kısıtlı olduğu için avcılık ve balıkçılıkla geçinirken, Güneydoğu Asya'da insanlar daha çok tarım, özellikle de pirinç tarımıyla uğraşmaktadır.

Bu iki bölge arasında görülen farklılığın temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Toprak tiplerinin farklı olması
- B) Doğal çevrenin sunduğu imkânların farklı olması
- C) Dini inançların insanların beslenme şeklini etkilemesi
- D) Doğal bitki örtüsünün farklı olması
- E) İnsanların alışkanlıklarının farklı olması

15. Beşeri faaliyetlerin bir kısmı doğal çevreyi olumsuz olarak etkilemektedir.

Aşağıda verilenlerden hangisi bu olumsuzluklara örnek olarak gösterilemez?

- A) Fosil yakıt kullanıma bağlı olarak küresel sıcaklık değerlerinin artması
- B) Dere yataklarının daraltılması sonucu taşkın olaylarının yaşanması
- C) Anızların yakılması sonucu toprak erozyonun artması
- D) Rekreasyon alanlarını genişletmek amacıyla ağaçlandırma çalışması yapılması
- E) Yerleşme alanı açmak amacıyla bataklıkların kurutulması

16. Aşağıdakilerden hangisi "Doğa, insan yaşamı üzerinde mutlak bir belirleyicidir." yargısını destekleyici nitelikte değildir?

- A) Yer şekillerinin engebeli olduğu arazilerin seyrek nüfuslu olması
- B) Dünya nüfusunun büyük bir kısmının Orta Kuşak'ta yaşaması
- C) Afrika'da nüfusun başlıca yoğunlaşma alanının Nil nehri civarında olması
- D) Avustralya'nın orta kesimlerinde yerleşim alanlarının az olması
- E) Sibiryada Dikson adı verilen bir maden şehrinin kurulması

17. Aşağıdaki tabloda insanların yaptığı bazı faaliyetlerin doğa ile uyumluluğu gösterilmiştir.

	Faaliyet	Uyumlu	Uyumlu Değil
I	Anızların yakılması		✓
II	Alternatif enerji kaynaklarının kullanılması	✓	
III	Bataklıkların kurutulması tarım alanlarına dönüştürülmesi	✓	
IV	Fabrikaların bacalarına filtreler takılması		✓
V	Ağaçlandırma çalışmalarının yapılması	✓	

İnsanların doğayı kullanma biçimleri, doğal ortama uyumluluk açısından değerlendirildiğinde numaralandırılan faaliyetlerden hangilerinde yanlışlık yapılmıştır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) III ve IV E) IV ve V

18.

Yukarıdaki konutların yaygın olarak görüldüğü bir kırsal yerleşimde yaşayan bir kişi, yaşadığı bölgeyle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisini kullanamaz?

- A) Temel geçim kaynağımız tahıl tarımıdır.
B) Su temini zaman zaman problem olmaktadır.
C) Evler genellikle birbirine uzaktır.
D) Yıllık yağış miktarı azdır ve daha çok ilkbahar aylarında yağış görülür.
E) Çevremizdeki yerleşmelerle ulaşım kolay sağlanmaktadır.

19. Doğal ortam ve insan faaliyetleri karşılıklı etkileşim içerisindedir.

Aşağıdaki olaylardan hangisinde doğal ortam şartlarının beşeri faaliyetler üzerindeki etkisi daha fazladır?

- A) Krakatau volkanının patlaması sonucu küresel sıcaklığın düşmesi
B) İstanbul'da şiddetli lodos fırtınası nedeniyle deniz ulaşımında aksamlar yaşanması
C) Karadeniz kıyılarında dalga aşındırması sonucu yüksek falezlerin oluşması
D) Mersin'de mağara tavanının çökmesi sonucu deprem oluşması
E) Rusya'da aşırı soğuklar sonucu Baykal gölünün donması

20. Kutup bölgelerinde yer alan buzullar, donmuş topraklar, dağ buzulları ve mevsimsel kar örtüsünden oluşan küredir.

Bazı özellikleri verilen doğal ortam aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Atmosfer B) Hidrosfer C) Biyosfer
D) Kriyosfer E) Litosfer

OPTİK DEĞERLENDİRME

Tema	Coğrafyanın Doğası		
Konu	Coğrafyanın Konusu, Bölümleri ve Tarihi Gelişimi		
Öğrencinin Adı Soyadı:	Sınıf:	No:	

ANAHTAR KAVRAMLAR

Beşerî coğrafya, beşerî ortam, buz küre (kriyosfer), coğrafya, coğrafi bakış, coğrafi ortam, doğal ortam, fiziki coğrafya, hava küre (atmosfer), su küre (hidrosfer), taş küre (litosfer), yaşam küre (biyosfer)

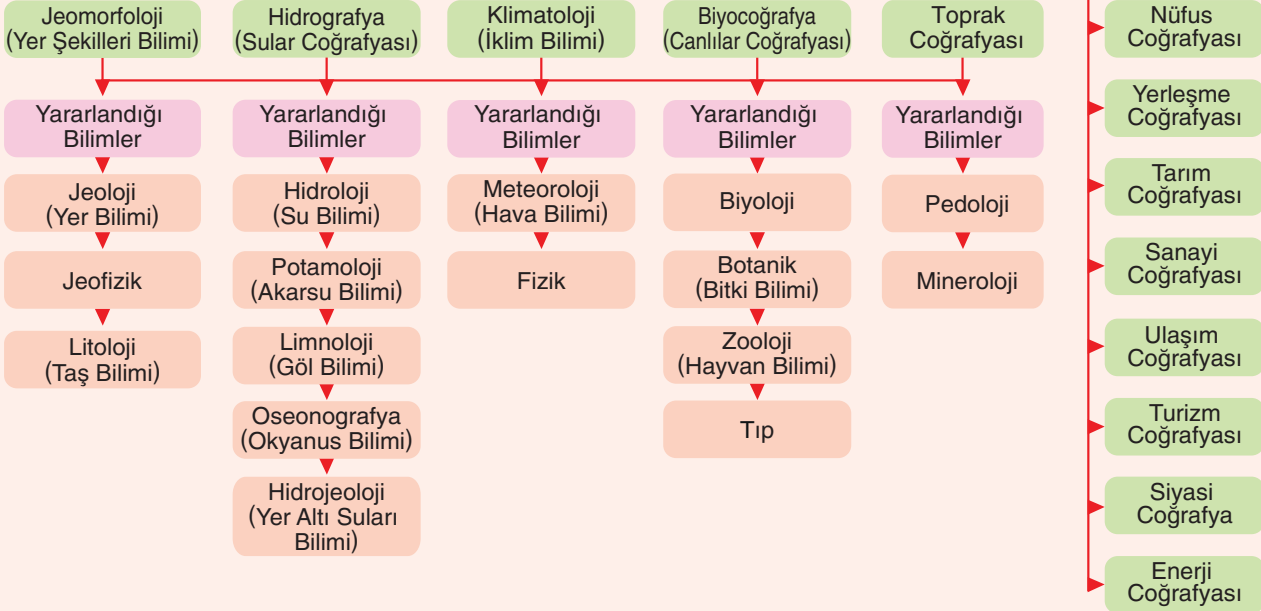
ÖN BİLGİLER

- Coğrafyada iki esas öge vardır. Bunlar doğal çevre ve insandır.
- Bu ögeler, coğrafyanın bölümlenmesinin temelini oluşturmaktadır.
- Doğal çevre fiziki coğrafya tarafından, insan ve onun yaptığı etkinlikler ise beşerî coğrafya tarafından incelenmektedir.

COĞRAFYA

FİZİKİ COĞRAFYA

BEŞERİ COĞRAFYA

**ZİHİN
HARİTASI**

Aşağıda verilen zihin haritasındaki boş bırakılan alanları doldurunuz.

**FRAYER
DİYAGRAMI**

Aşağıda verilen diyagramda fiziki coğrafyanın alt dallarına örnek ve örnek olmayan alanları doldurunuz.

Tanım	Özgün sembol
Doğal çevrenin elemanları ile doğal çevrede meydana gelen ve insan topluluklarını etkileyen doğal olayları inceleyen coğrafyanın alt dalına fiziki coğrafya adı verilir.	<p style="text-align: center;">Büyük Ağrı ve Küçük Ağrı dağları</p>

Fiziki Coğrafya

Alt dallarına örnek	Alt dallarına örnek olmayan
<ul style="list-style-type: none"> • Toprak Coğrafyası • • • • 	<ul style="list-style-type: none"> • Nüfus Coğrafyası • • • •

Coğrafyanın Konusu, Bölümleri ve Tarihi Gelişimi

ANLAM ÇÖZÜMLEME TABLOSU

Aşağıda verilen anlam çözümü tablosundaki bilim insanlarını yaşadığı dönemler ile eşleştiriniz.

Bilim İnsanları	İlk Çağ	Orta Çağ	Yeni Çağ	Yakın Çağ	Modern Çağ
Eratosthenes	✓				
İbn Haldun					
Besim Darkot					
A. von Humboldt					
Katip Çelebi					
Strabon					
R. Hartshorne					
Biruni					
Piri Reis					
C. Ritter					
Batlamyus					
Sırrı Erinç					
A. Ortelius					

YAPILANDIRILMIŞ GRİD

Kutucuk numaralarını kullanarak aşağıdaki soruları yanıtlayınız.

1 Akarsuların oluşturduğu aşınım ve birikim şekilleri

2 Dünyada nüfusun dağılışı ve yoğun nüfuslu bölgeler

3 Türkiye'de şeker pancarı ve buğday tarımının yapıldığı bölgeler

4 Akdeniz ve Karadeniz ikliminin etkili olduğu bölgeler

5 Türkiye'de göl sularının kimyasal bileşimi

6 Dünyada deniz turizminin geliştiği alanlar

7 Maki bitki topluluğunu oluşturan elemanlar ve yayılış alanı

8 Türkiye'de giyim ve gıda sanayisinin geliştiği bölgeler

9 Türkiye'de demir yolu ulaşımının geliştiği bölgeler

I. Yukarıda verilen örneklerden hangileri fiziki coğrafyanın inceleme alanına girer?

.....,,,,

II. Yukarıda verilen örneklerden hangileri beşerî coğrafyanın inceleme alanına girer?

.....,,,,

AÇIK UÇLU
SORULAR

Aşağıda verilen soruları cevaplayınız.

1. İlk Çağ'ın en önemli coğrafyacılarından. Yaz gün dönümünde (21 Haziran) İskenderiye ve Asvan arasında güneş ışınlarının düşme açısındaki farktan yararlanarak bir derecelik meridyen yayı ve dünyanın çevre uzunluğunu gerçeğine yakın bir şekilde hesaplamıştır.

Yukarıdaki çalışmayı yapan bilim insanının adını yazınız.

2. Aşağıda fiziki coğrafyanın alt dalları verilmiştir.

- Jeomorfoloji
- Hidrografya
-
-
-

Boş bırakılan alanlara uygun bilim dallarını yazınız.

3. Orta Çağ'da Avrupa'da duraklamaya giren coğrafi çalışmalar, aynı dönemde Türk ve İslam dünyasında en parlak devrini yaşamıştır.

Orta Çağ'da Avrupa'da coğrafi çalışmaların geri kalmasında etkili olan faktörleri yazınız.

4. Yeryüzünde bulunan bitki ve hayvan topluluklarını, bunların özelliklerini, diğer coğrafi faktörlerle ilişkilerini ve yeryüzündeki dağılışını inceleyen bilim dalıdır.

Bu bilim dalının ismini ve yardımcı olan bilim dallarını yazınız.

Coğrafyanın Konusu, Bölümleri ve Tarihi Gelişimi

1. Coğrafya insan ile doğa arasındaki ilişkiyi incelerken diğer bilimlerden de faydalanır.

Buna göre coğrafyanın alt dallarından olan biyocoğrafya;

- I. Botanik
- II. Meteoroloji
- III. Zooloji
- IV. Oseonografya

bilimlerinin hangilerinden daha fazla yararlanır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

2. Emre öğretmen coğrafya dersinde sınıfı gruplara bölerek çeşitli konuları öğrencilere proje ödevi olarak vermiştir.

A grubu : Ülkemizdeki göllerin kullanım amaçlarını araştırınız.

B grubu : Ülkemizdeki kırıklı araziler hakkında araştırma yapınız.

C grubu : Ülkemizdeki akarsu akımı hakkında bilgi veriniz.

D grubu : Toprakların yapısına bakarak ülkemizde tarım alanlarının dağılışı araştırınız.

Buna göre öğrencilerin aşağıdaki bilimlerden hangisinden yararlanması beklenmez?

- A) Potamoloji B) Limnoloji C) Zooloji
D) Pedoloji E) Jeoloji

3. İnsanların uğraştığı faaliyet alanlarının her biri ile bir coğrafya dalı ilgilenmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi coğrafyanın insan faaliyetleri ile ilgilenen dallarından biri değildir?

- A) Toprak Coğrafyası B) Tarım Coğrafyası
C) Yerleşme Coğrafyası D) Turizm Coğrafyası
E) Nüfus Coğrafyası

4. • Bulduğunuz yerleşmede hangi topraklar bulunuyor?
• Yer şekillerinin oluşumunda hangi süreçler etkili olmuştur?
• Akarsuların rejimlerinde nasıl bir değişim görülüyor?
• Hangi tür bitkiler görülmektedir?

Yukarıdaki sorularla belirlenmek istenen bilgiler arasında coğrafyanın hangi alt dalına ait inceleme konuları yoktur?

- A) Jeomorfoloji B) Hidrografya
C) Klimatoloji D) Biyocoğrafya
E) Toprak Coğrafyası

5. Jeomorfoloji litosferi oluşturan unsurları, litosfer olaylarını ve yer şekillerinin oluşum süreçlerini inceler.

Aşağıdakilerden hangisi jeomorfolojinin yararlandığı bilim dallarından biri değildir?

- A) Jeoloji B) Litoloji C) Petrografi
D) Limnoloji E) Jeofizik

- 6.

Fiziki Coğrafya	Beşeri Coğrafya	...III... Coğrafya
Klimatoloji	Nüfus Coğ.	Ülkeler Coğ.
Jeomorfoloji	Yerleşme Coğ.	Bölgeler Coğ.
Hidrografya	Tarım Coğ.	Kıtalar Coğ.
.....I.....II.....	
Toprak Coğ.	Ulaşım Coğ.	

Yukarıdaki tabloda numaralandırılan yerlere sırası ile aşağıdakilerden hangileri getirilmelidir?

	I	II	III
A)	Botanik	Zooloji	Bölgesel
B)	Demografi	Astronomi	Kültürel
C)	Limnoloji	Enerji	Kültürel
D)	Biyocoğrafya	Kültürel	Bölgesel
E)	Zooloji	Astronomi	Bölgesel

7. Coğrafya biliminin tarihsel gelişimi düşünüldüğünde, aşağıdaki isimlerden hangisi diğerlerine göre farklı bir dönemde yaşamıştır?

- A) A. von Humboldt
- B) Abraham Ortelius
- C) Carl Ritter
- D) C. O. Sauer
- E) P. Vidal de la Blanche

8. • Göllerin oluşumunda hangi faktörler etkilidir?
• Yer kabuğunun şekillenmesini belirleyen faktörler nelerdir?
• Türkiye'nin iklimini etkileyen faktörler nelerdir?
• Bitki örtüsünün dağılışını etkileyen faktörler nelerdir?

Yukarıda cevabı aranan sorular ile fiziki coğrafyanın alt dallarından hangisinin bağlantısı yoktur?

- A) Jeomorfoloji
- B) Biyocoğrafya
- C) Hidrografya
- D) Klimatoloji
- E) Toprak Coğrafyası

9. • Seyehatname
• Cihannüma
• Kitab-ı Bahriye
• Kitabı Roger

Yukarıda verilen eserler aşağıdaki bilim insanları ile eşleştirildiğinde hangisi dışarıda kalır?

- A) Evliya Çelebi
- B) Piri Reis
- C) Katip Çelebi
- D) El Biruni
- E) Muhammet İdrisi

10. Yeni Çağ'da Osmanlı Devleti'nde de coğrafya bilimi adına çok değerli eserler ortaya konulmuştur.

- I. Piri Reis
- II. Evliya Çelebi
- III. Kâtip Çelebi
- IV. Uluğ Bey
- V. Ali Kuşçu

Yukarıda verilenlerden hangileri Yeni Çağ'da Osmanlı döneminde coğrafya bilimine katkıda bulunmuşlardır?

- A) II, IV ve V
- B) II, III ve IV
- C) III, IV ve V
- D) I, II ve III
- E) I, III ve IV

11. Yaşadığı dönemde bilinen dünyanın bir haritasını çizmiş ve bu bilime geographe yani coğrafya adını vermiştir.

Yukarıda bazı çalışmaları verilen İlk Çağ coğrafyacısı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Strabon
- B) Herodot
- C) Mesudi
- D) Batlamyus
- E) Erotesthenes

12. Yakın Çağ'da olaylar ve olguların sebep ve sonuçları ile karşılaştırmalarına değinilmeye başlanmıştır. Coğrafyanın metodolojisi bu çağda oluşturulmuştur.

Aşağıdakilerden hangisinde yakın çağda coğrafya bilimine katkı sağlayan bilim insanları ve çalışma alanları doğru olarak verilmiştir?

	Fiziki	Beşeri	Bölgesel
A)	Ritter	Sauer	Humboldt
B)	Humboldt	Ritter	Blance
C)	Sauer	Humboldt	Ritter
D)	Humboldt	Blance	Sauer
E)	Blance	Ritter	Humboldt

Coğrafyanın Konusu, Bölümleri ve Tarihi Gelişimi

13. Coğrafyanın alt bilim dalları ve bu dalların konularıyla ilgili aşağıda verilen eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

Bilim dalı	Konusu
A) Hidrografya	Yerin yapısı
B) Jeomorfoloji	Yer şekillerinin oluşumu
C) Biyocoğrafya	Bitkiler ve hayvanlar
D) Klimatoloji	İklimler
E) Pedoloji	Topraklar

14. Orta Çağ'da coğrafya biliminin İslam dünyasında gelişmesi üzerinde,

- Hristiyan din adamlarının özgür düşüncüyü kısıtlayıcı ve baskıcı tutumları
- Namaz vakitleri, oruç süresi ve hac yollarının belirlenmesi gibi ihtiyaçların ortaya çıkması
- Haçlı Seferleri'nin bilim kurumlarına ve kütüphanelere zarar vermesi

durumlarından hangileri etkili olmuştur?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

15. Orta Çağ'da Türk-İslam ülkelerinde büyük bir aydınlanma çağı başlamış, bilimsel alanda önemli gelişmeler kaydedilmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi Orta Çağ'da coğrafya biliminin gelişmesine katkıda bulunan bilim insanlarından biri değildir?

- A) Mesudi B) Muhammet İdrisi
C) İbn Batuta D) Biruni
E) Batlamyus

16. I. Jeomorfoloji
II. Klimatoloji
III. Hidrografya
IV. Biyocoğrafya

"Bol yağışlar sayesinde barajlardaki su seviyesi yükseldi." cümlesinde coğrafyanın alt bölümlerinden hangilerine değinilmiştir?

- A) Yalnız III B) I ve II C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

17. Aşağıdakilerden hangisi "Neden coğrafya öğrenmeliyiz?" sorusunun cevaplarından biri olamaz?

- A) Geçmişten günümüze insanoğlunun fiziki yapısı hakkında detaylı bilgi sahibi olmak
B) Dünya'nın hareketleri ve bunun insan ve doğa yaşamına etkilerini anlamak
C) Deprem olgusunun Türkiye'de ve Dünya'da mekânsal açıdan nereleri tehdit ettiğini bilmek
D) Bir bölgedeki iklim şartlarıyla yürütülen tarımsal faaliyetler arasındaki ilişkiyi kavrayabilmek
E) Sınırlı miktardaki tatlı su kaynaklarının kullanımı ve korunmasına yönelik planlamalar için akılcı düşünme yeteneğine sahip olmak

H
I
Z

RENK

18. İlk coğrafi düşünceler Mezopotamya, Mısır ve Doğu Akdeniz Havzası'nda yaşamış düşünürler tarafından ortaya konulmuştur. Dönemin düşünürleri eserlerinde coğrafya, matematik ve tarih konularına bir arada yer vermişlerdir. İlk Çağ'da coğrafi bilgiler gezilen yerlerin tasvir edilmesi ile basit planlar ve haritalar çizilmesi yöntemleriyle ortaya konmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi coğrafya bilimine İlk Çağ'da katkı sunan bilim insanlarından biridir?

- A) İbni Batuta B) Strabon
C) A. Ortelius D) El Biruni
E) C. Ritter

19. Cihannüma, kısa zamanda bütün dünyada büyük ilgi uyandırmış ve iki kez Latinceye tercüme edilmiştir. Ünlü tarihçi Hammer, eseri kısmen Almancaya tercüme etmiştir. Anadolu'ya ait bazı bölümleri ise ilk kez Armain tarafından Fransızcaya çevrilmiştir.

Yukarıda bazı özellikleri verilen Cihannüma adlı eser aşağıdaki coğrafyacıardan hangisine aittir?

- A) Evliya Çelebi
B) Piri Reis
C) Katip Çelebi
D) Seydi Ali Reis
E) Turgut Reis

20. (I) Depremler, volkan püskürmeleri insanların yerleşme alanlarında can ve mal kaybına neden olmaktadır. Volkanik etkinlikler verimli toprakların oluşmasına neden olarak insanların yaşamını etkilemektedir (Jeoloji). (II) Yer şekillerinin engebeli olduğu bölgeler yerleşmeyi, tarımı sınırlarken, ulaşımı zorlaştırmakta, yol yapım maliyetini artırmaktadır (Jeomorfoloji). (III) Kalıcı karlar, buzullar, çöl alanları, bataklıklar yerleşmeleri sınırlamaktadır (Biyocoğrafya) (IV). Orman örtüsünün fazla olduğu Amazon ve Kongo havzaları uygun iklim koşullarına rağmen seyrek nüfusludur (Hidroğrafya).

Yukarıda verilen parçada numaralanmış bilgilerden hangileri ayrıca içindeki coğrafyanın alt dalı ile ilişkilendirilemez?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) II ve IV
E) III ve IV

21. Yeni Çağ'da Çin ve Hindistan gibi Uzak Doğu ülkelerinin zenginliklerine ulaşma ve bu zenginlikleri ele geçirme arzusuyla uzun mesafeli deniz seyahatleri yapıldı. Bu seyahatler o zamana kadar bilinmeyen yeni yolların bulunmasına, ulaşılamamış kara parçalarına ulaşılmasına ve birçok coğrafi keşfin yapılmasına neden oldu.

Buna göre Hindistan, Amerika ve Ümit Burnu'na ilk ulaşan kâşifler aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	Hindistan	Amerika	Ümit Burnu
A)	Macellan	Bartelmi Diaz	Del Kano
B)	Kolomb	Macellan	V. do Gama
C)	Bartelmi Diaz	Kolomb	Macellan
D)	V. do Gama	Kolomb	Bartelmi Diaz
E)	Del Kano	Bartelmi Diaz	Kolomb

22.

	Faaliyet	Fiziki Coğrafya	Beşeri Coğrafya
I	Volkanik olaylar tsunamilere, depremlere, çamur akıntıları, fırtınalar ve asit yağmurlarına neden olmaktadır.	✓	
II	Pandemi nedeniyle petrole olan talebin azalmasıyla 20 Nisan 2020'de, petrolün fiyatı varil başına -40 dolar seviyelerine inmiştir.	✓	
III	Türkiye'deki pamuk üretim alanları, Güneydoğu Anadolu, Akdeniz ve Ege'dir.		✓
IV	Sanayi ve teknolojinin gelişmesine bağlı olarak son yıllarda doğal kaynak tüketimi artmıştır.		✓
V	Batı Karadeniz'de taş kömürü çıkarıldığı için Karabük ve Ereğli'de demir çelik fabrikaları kurulmuştur.	✓	

Yukarıdaki tabloda verilen olaylar ile coğrafyanın alt dalları arasındaki eşleştirmelerden hangilerinde yanlışlık yapılmıştır?

- A) I ve II
B) II ve III
C) II ve V
D) III ve IV
E) III ve V

OPTİK DEĞERLENDİRME

H
I
Z

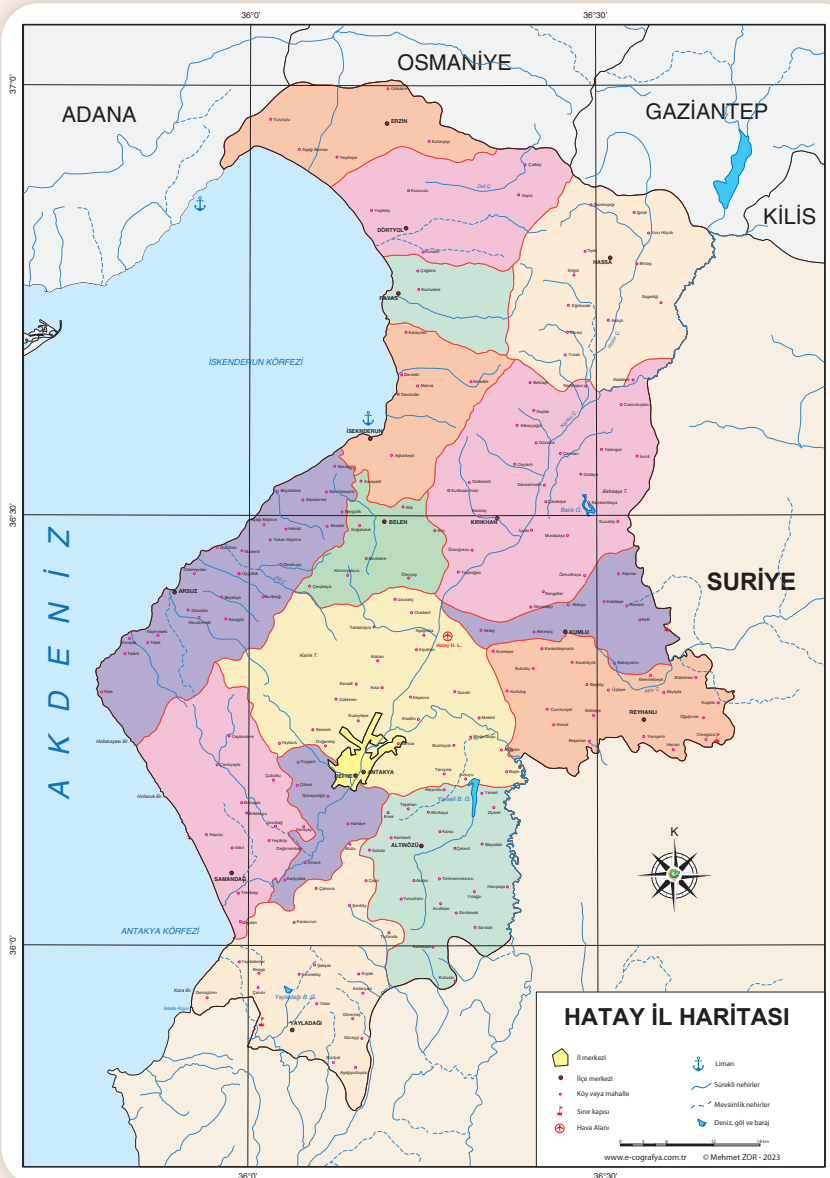
R
E
N
K

Tema	Mekânsal Bilgi Teknolojileri
Konu	Harita Bilgisi - CBS
Öğrencinin Adı Soyadı:	Sınıf: No:

ANAHTAR
KAVRAMLAR

Coğrafi bilgi sistemleri (CBS), göreceli konum, harita, izohips, jeopolitik, koordinat sistemi, mekân, mekânsal bilgi teknolojileri, mekânsal veri, mutlak konum, ölçek, projeksiyon, saat dilimleri, ulusal saat, uzaktan algılama, yerel saat

ÖN BİLGİLER

Yeryüzünün tamamının ya da bir bölümünün kuşbakışı görünümünün, belli bir ölçeğe göre küçültülerek bir düzlem üzerine aktarılmasına **harita** denir.

Bir çizimin harita özelliği taşıyabilmesi için şu üç temel öğenin olması gereklidir;

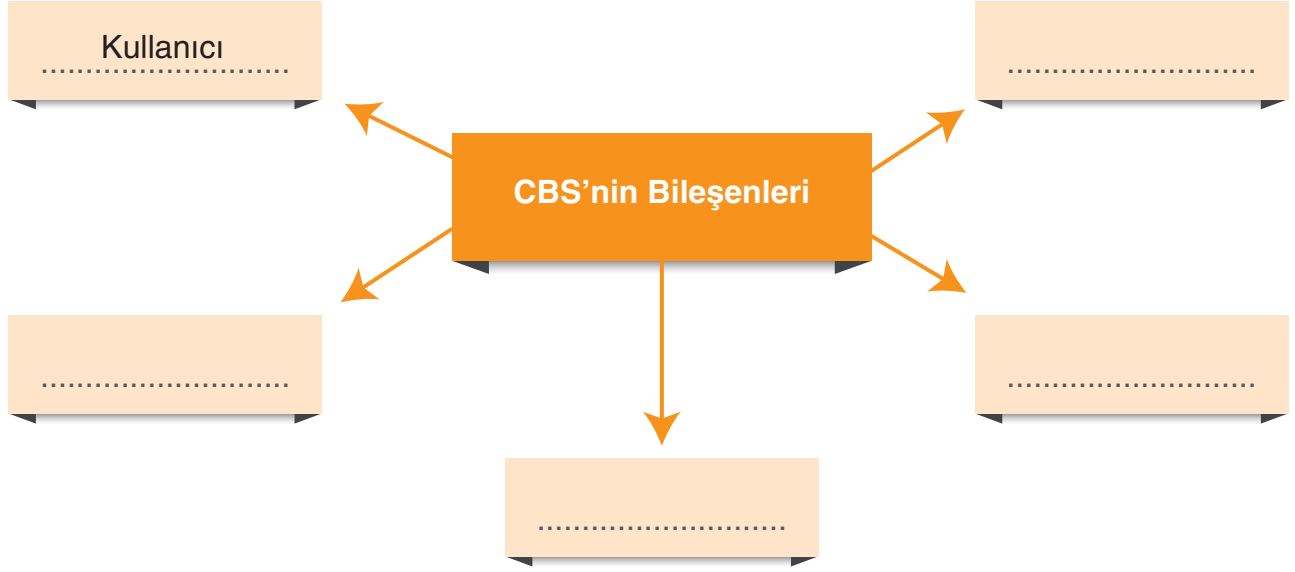
- Kuşbakışı görünümün olması,
- Bir ölçeğe göre küçültülmesi,
- Bir düzleme aktarılması,

Haritayı oluşturan temel unsurlar; harita başlığı, lejant (açıklamalar), coğrafi koordinatlar, yön oku ve ölçektir.

- **Başlık**, haritanın hangi amaçla hazırlandığını gösterir.
- **Lejant**, haritalarda kullanılan işaret ve sembollerin ne ifade ettiğini gösteren tablodur. Harita anahtarı da denir.
- **Coğrafi koordinatlar**, çizilen haritanın Ekvator ve Greenwich'e göre konumunu gösterir.
- **Yön oku**, haritada yönlerin gösterildiği bölümdür.
- **Ölçek**, Haritalardaki küçültme oranına **ölçek** denir.

ZİHİN
HARİTASI

Aşağıda verilen zihin haritasındaki boş bırakılan alanları doldurunuz.

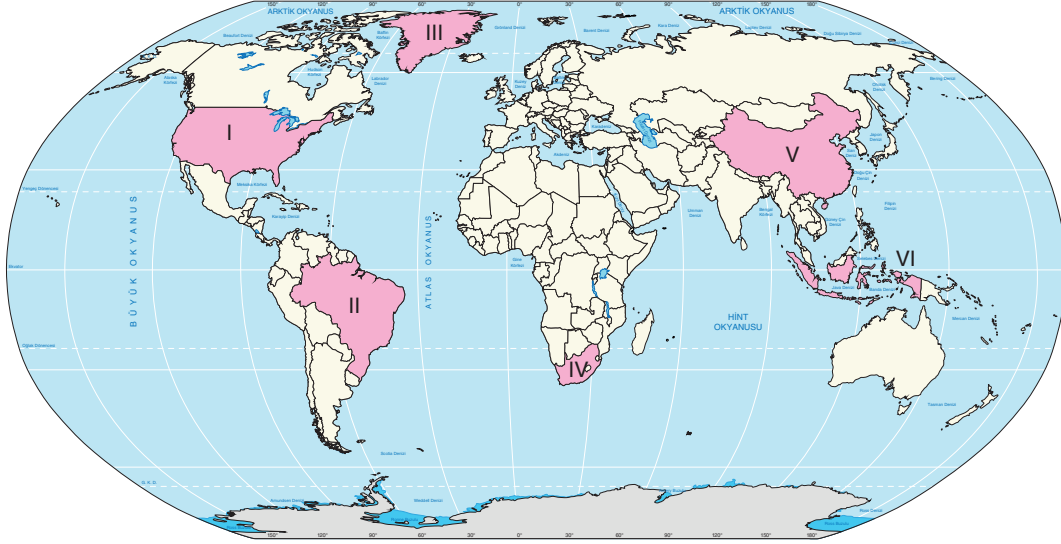
ANLAM ÇÖZÜMLEME
TABLOSU

Aşağıda verilen anlam çözümleme tablosundaki özellikleri ölçek türleriyle eşleştiriniz.

Özellikler	Büyük Ölçekli Haritalar	Küçük Ölçekli Haritalar
Ölçeğin paydası büyüktür.		
Gösterdiği alan dardır.		
Ayrıntıyı gösterme gücü fazladır.		
Küçültme oranı fazladır.		
İzohipsler arasındaki yükselti farkı azdır.		
Bozulma oranı fazladır.		
Kullanılan izohips sayısı azdır.		

**DİLSİZ
HARİTA**

Aşağıdaki haritada numaralandırılan ülkelerin haritası çizilirken kullanılacak projeksiyon yöntemini eşleştiriniz

I. Silindirik Projeksiyon

.....

II. Konik Projeksiyon

.....

III. Düzlem Projeksiyon

.....

**YAPILANDIRILMIŞ
GRİD**

Aşağıdaki kutucuklarda haritacılıkla ilgili verilen özellikleri doğru ve yanlış olarak gruplandırınız.

1

Bir bölgenin kuşbakışı görünümünün ölçeksiz olarak bir düzleme çizilmesine kroki denir.

2

Harita çizimlerinde görülen bozulmaların temel nedeni yer şekilleridir.

3

Bir kıtada yer alan ülkeler ya da bir ülkede bulunan illeri göstermek için siyasi haritalar kullanılır.

4

Fiziki haritalardan yararlanarak yer şekilleri hakkında çıkarımlar yapılır.

5

Yer şekillerinin engebeli olduğu bölgelerde gerçek alan ile izdüşüm alan arasındaki fark azdır.

6

Mardin ili ve çevresini gösteren bir jeoloji haritası, genel harita grubunda yer alır.

7

Küçük ölçekli haritalarda hata oranı daha fazladır.

8

Bir harita hazırlanırken başlık, ölçek, yön oku ve koordinatlar kullanılır.

9

Ekvator'a yakın bölgelerin haritalarının çiziminde konik projeksiyon kullanılır.

I. Yukarıda verilen örneklerden hangileri doğrudur?

.....

II. Yukarıda verilen örneklerden hangileri yanlıştır?

.....

AÇIK UÇLU
SORULAR

Aşağıda verilen soruları cevaplayınız.

1. 1/700.000 ölçekli birinci haritada 6 cm olarak gösterilen Manisa – İzmir arası, ikinci haritada 12 cm olarak gösterilmiştir.
İkinci haritanın ölçeği nedir?

2. Bir kartograf, İtalya, Yeni Zelanda ve ABD ülkelerini haritaya aktarmak istemektedir.

Bu kartograf, haritadaki hata payını en aza indirmek için hangi projeksiyon yöntemini kullanmalıdır? Nedenini açıklayınız.

3. Haritaları okuyabilmek için haritanın sembolik dilini çözmek gereklidir.

Buna göre haritaların anlaşılması için kullanılan elemanlarını yazınız.

4. Ayşe öğretmen öğrencisinden bir çizimin harita olabilmesi için gereken özellikleri tahtaya yazmasını istemiştir.

I. Kuşbakışı görünüme sahip olması
II.
III.

Öğrencinin boş bırakılan alana yazması gereken özellikler nelerdir?